

Temat : Pierwsze państwa słowiańskie

1. Pierwsze państwa słowiańskie - powstawały w IX i X wieku. Były to: państwo wielkomorawskie (potem czeskie), Ruś Kijowska i państwo polskie. Na południu Europy ukształtowały się państwa: Serbia i Bułgaria. Państwa te przyjmowały chrześcijaństwo i nawiązywały stosunki polityczne i kulturalne z innymi krajami.

2. Organizacja społeczeństwa - religia: rody (wspólny przodek, na czele rodu starosta), plemię (rody mieszkające w pobliżu siebie, zbliżone językiem i obyczajami), wiec (zebranie starszyzny rodu, na którym podejmowano kluczowe dla rodu decyzje); pogaństwo.

3. Państwo wielkomorawskie - powstało w IX wieku na terenie Moraw. Obejmowało ono także ziemie czeskie, słowackie, łużyckie i terytorium państwa Wiślan. Panowała w nim dynastia Mojmirowiców. Okres największego rozkwitu państwo wielkomorawskie przeżywało w 2 połowie IX wieku za panowania książąt Rościszława i Świętopełka. Chcąc uniezależnić się od wpływów niemieckich, Rościszław zwrócił się w 863 roku do cesarza bizantyjskiego z prośbą o przysłanie misjonarzy w celu zaprowadzenia w kraju chrześcijaństwa. Cesarz wysłał na Morawy dwóch braci, Cyryla i Metodego. Działalność Cyryla i Metodego wywołała sprzeciw biskupów niemieckich, którzy chcieli rozciągnąć swe wpływy na tym obszarze. Na początku X wieku państwo wielkomorawskie upadło na skutek najazdów Węgrów.

4. Państwo czeskie - Po upadku państwa wielkomorawskiego na terenie Czech i Moraw (IX/X wiek) powstało państwo czeskie. Rządziła w nim dynastia Przemyślidów. Stolicą była Praga. Również i to państwo narażone było na ataki Niemców, którzy chcieli zagarnąć jego terytorium. Książę czeski Bolesław I (929-972) musiał uznać zwierzchnictwo cesarza niemieckiego Ottona I, zdołał jednak zachować pewną niezależność. W Kościele czeskim dawna liturgia słowiańska (wprowadzona przez Cyryla i Metodego) została usunięta. W jej miejsce biskupi niemieccy wprowadzili obrządek łaciński.

5. Ruś Kijowska - Na obszarach Słowiańszczyzny wschodniej istniały w IX wieku dwa państwa: Nowogród na północy i Kijów na południu. Pod koniec IX wieku państwa te połączyły się i powstało duże państwo ruskie - Ruś Kijowska ze stolicą w Kijowie. Państwem rządziła dynastia Rurykowiczów. Ruś Kijowska utrzymywała ożywione kontakty handlowe z Bizancjum. Bliskie stosunki z Bizancjum (Konstantynopolem) przyczyniły się do szerzenia w państwie ruskim wiary chrześcijańskiej. Stamtąd też książę kijowski Włodzimierz Wielki przyjął chrzest w 988 roku. W Kościele używano języka słowiańskiego.

Od Bułgarów przejęła Ruś pismo zwane cyrylicą, dzięki czemu na Rusi dość wcześnie rozwinęła się kultura piśmienna.

Po śmierci Włodzimierza Wielkiego jego synowie rozpoczęli między sobą walkę o sukcesję po nim. W latach trzydziestych XI wieku jednemu z nich, Jarosławowi Mądrymu, udało się objąć niepodzielne rządy w kraju. Obawiając się ponownych walk po swojej śmierci, ustanowił zasadę senioratu - zwierzchność nad innymi książętami miał zawsze sprawować najstarszy z dynastii Rurykowiczów. Zasada ta jednak stała się powodem nieustannych walk między braćmi. Po śmierci Jarosława (1054 rok) nastąpił okres rozbicia feudalnego. Brak silnej władzy przyczynił się do klęski Rusi podczas najazdu tureckiego w 1 poł. XIII wieku.

Temat: POCZĄTKI PAŃSTWA POLSKIEGO.

1. Państwo Mieszka I (ok. 963 – 992)

a) Mieszko I był pierwszym historycznym władcą Polski. Informacje o Mieszku i jego kraju zawarł Ibrahima ibn Jakub w opisie swojej podróży do dworu cesarskiego Ottona I. Nie wiemy dokładnie kiedy zasiadł na tronie. Podróżnik zebrał o nim informacje w 966 r.

b) Mieszko I w początkach swego panowania rozszerzał granice swego państwa. Dotarł do ziem Słowian połabskich i granicy państwa niemieckiego na zachodzie oraz do granic państwa czeskiego na południu.

2. Przyjęcie chrztu i jego znaczenie

Mieszko I w 966 r. przyjął chrzest z rąk czeskich. Jeszcze w 965 r. zawarł małżeństwo z księżniczką czeską Dobrawą, córką Bolesława I i w ten sposób umocnił sojusz polsko- czeski skierowany przeciwko Wieletom. Dzięki niemu chciał również umocnić swą pozycję względem Niemiec.

a) czynniki przyjęcia chrztu:

- Mieszko I obawiał się przymusowej chrystianizacji ze strony Niemiec,
- Przyjęcie chrztu mogło podnieść prestiż państwa polskiego i umocnić pozycję międzynarodową wśród innych państw chrześcijańskich,
- Mieszko I po przyjęciu chrztu mógł chrystianizować innych pogan, co wiązało się z możliwością ekspansji (podbój) terytorialnej na ziemie plemion pogańskich,
- Mieszko I obawiał się, że jeżeli nie przyjmie chrztu to państwo polskie znajdzie się w izolacji politycznej ze względu na wiarę pogańską (większość państw ościennych przyjęło chrześcijaństwo. Ruś uczyni to 20 lat później),
- Przyjęcie chrztu umocniłoby pozycję księcia wewnątrz państwa gdyż Kościół uprawomocnił władzę (przekonanie, że władza pochodzi od Boga, a książę rządzi zgodnie z Jego wolą),
- Zastąpienie panteonu bogów pogańskich wiarą w jednego Boga doprowadziłoby do centralizacji państwa polskiego – był to czynnik zjednoczeniowy,
- Wiara chrześcijańska, a z nią Kościół, niosły ze sobą zdobycze kultury śródziemnomorskiej i frankońskiej – przyjęcie chrześcijaństwa dawało możliwość korzystania z tych zdobyczy,
- Kościół był instytucją, w której obowiązywały prawa feudalne – na tej instytucji mogła się oprzeć młoda administracja państwa polskiego (mogła się na niej wzorować).

b) znaczenie przyjęcia chrztu:

- wiara, zgodnie z którą władza pochodzi od Boga, umacniała władzę księcia,
- wykorzystanie doświadczeń organizacyjnych duchowieństwa ułatwiło wprowadzenie w Polsce systemu feudalnego i organizacji państwa wzorowanej na zachodniej (nie nastąpiło to natychmiast, był to proces),
- dzięki chrześcijaństwu doszło z biegiem czasu do likwidacji rozbieżności plemiennych, umacnianych do tej pory przez odmienne kultury plemienne,
- nastąpiło umocnienie pozycji międzynarodowej państwa polskiego – rosło znaczenie państwa ze względu na funkcje dyplomatyczne duchowieństwa, uznawanie tych samych wartości uniwersalnych dla wszystkich państw chrześcijańskich, wzrosła wiarygodność Polski w kontaktach międzynarodowych,
- dzięki przyjęciu chrztu Polska została zabezpieczona przed przymusową chrystianizacją ze strony Niemiec,
- Polska została włączona w krąg cywilizacji śródziemnomorskiej, język urzędowym stała się łacina,

- Dzięki duchowieństwu w Polsce pojawiła się umiejętność czytania i pisania, powstała pierwsza kancelaria, pojawiło się prawo wynikające z zasad dekalogu,
c) pierwsze biskupstwo powstało w Poznaniu w 968 r. Było to biskupstwo misyjne podległe papieżowi. Pierwszym biskupem został Jordan.

3. Rozwój terytorialny państwa polskiego za panowania Mieszka I.

Początkowo państwo polskie obejmowało tylko Wielkopolskę i Kujawy. Później przyłączono Mazowsze i Pomorze Gdańskie. Mieszko I dążył do rozszerzenia terytorium państwa na północy i na południu. Chciał przyłączyć Pomorze Zachodnie i Śląsk. W 972 r. podjęto ponowną próbę włączenia Pomorza Zachodniego do Polski - bitwa pod Cedynią. Śląsk był prawdopodobnie wianem Dobrawy (prezenterem ślubnym) jednak po jej śmierci powrócił do Czech. Od tej pory Śląsk stał się punktem spornym w stosunkach polsko-czeskich. Ostatecznie Mieszko I włączył go w granice państwa polskiego po wojnie z Czechami w 990 r.

4. Obszar państwa polskiego został opisany w dokumencie Dagome iudex, który powstał około 992 r. Mieszko I powierza w nim swe państwo opiece Stolicy Apostolskiej. Do naszych czasów dokument ten się nie zachował. Przetrwiał tylko regest (streszczenie), który sporządzono znacznie później. Mieszko I zmarł w 992 r